

RECENZJA
w przewodzie habilitacyjnym
dotycząca dorobku naukowego oraz rozprawy habilitacyjnej
p. dr Anny Haładyj

W wykonaniu decyzji Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 2 czerwca 2015 r. (powiadomienie z dnia 22 czerwca 2015 roku) o powołaniu na recenzenta w przewodzie habilitacyjnym p. dr Anny Haładyj, przedkładam opinię dotyczącą rozprawy habilitacyjnej oraz dorobku naukowego dr Anny Haładyj.

Stwierdzam, że zarówno przedłożona monografia, mająca charakter osiągnięcia naukowego w rozumieniu powołanych dalej przepisów, jak i dotychczasowy dorobek naukowy Pani dr Anny Haładyj **odpowiadają wymaganiom stawianym osobom ubiegającym się o stopień naukowy doktora habilitowanego** przez przepisy art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 1852 ze zm.), a także § 3 i § 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165).

Pani dr Anna Haładyj posiada istotny dorobek naukowy w dziedzinie nauki prawne (w szczególności prawo ochrony środowiska, z elementami prawa administracyjnego), natomiast przygotowana przez nią monografia o charakterze rozprawy habilitacyjnej stanowi poważny wkład Autorki w rozwój tej dziedziny.

Biorąc powyższe stwierdzenie pod uwagę wypowiadam się za dopuszczeniem Pani dr Anny Haładyj, po spełnieniu innych wymagań przewidzianych prawem, do kolejnych stadiów postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

**Uzasadnienie pozytywnej oceny dorobku oraz rozprawy habilitacyjnej
i wniosku o dopuszczenie Pani dr Anny Haładyj
do dalszych stadiów przewodu habilitacyjnego**

1. Kwestie formalne

Dr Anna Haładyj jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, w Katedrze Prawa Zarządzania Środowiskiem (zatrudniona od 2001 r., od 1 października 2005 r. i nadal na stanowisku adiunkta). W latach 2007-2008 była zatrudniona na stanowisku adiunkta w Collegium Varsoviensis/Szkole Wyższej Warszawskiej. W 2001 r. ukończyła dzienne studia prawnicze na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Studia ukończyła z oceną bardzo dobrą z wyróżnieniem. W dniu 19 października 2004 r. obroniła rozprawę doktorską „*Ewolucja zasad ogólnych prawa ochrony środowiska*”, która została przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisława Wrzoska na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II; recenzentami w przewodzie byli ks. prof. dr hab. Henryk Misztal (Katolicki Uniwersytet Lubelski), prof. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean (Uniwersytet Gdański).

Jako osiągnięcie naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, stanowiące podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego nauk prawnych, Pani dr Anna Haładyj przedłożyła monografię zatytułowaną „*Udział społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko jako instytucja prawa ochrony środowiska*” (Wydawnictwo KUL, Lublin 2015, ss. 486), recenzowaną na etapie przygotowania do druku przez prof. zw. dr hab. Bartosza Rakoczego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, dr hab. Macieja Rudnickiego, prof. KUL, z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Wniosek dr Anny Haładyj o wszczęcie przewodu habilitacyjnego został złożony do Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej, która w dniu 2 czerwca 2015 r. powołała komisję habilitacyjną. Decyzję w sprawie powołania na recenzenta oraz materiały zebrane w przewodzie, umożliwiające dokonanie oceny dorobku Habilitantki, otrzymałam po połowie czerwca 2015 roku.

2. Ocena dotychczasowego dorobku naukowego i organizacyjnego – strona formalna

Generalna ocena dotychczasowego dorobku dr Anny Haładyj pozwala na stwierdzenie, że główne zainteresowania badawcze Habilitantki obejmują zagadnienia związane z prawną ochroną środowiska, w tym w szczególności z partycypacją społeczną w ochronie środowiska, co jednak nie oznacza ograniczenia badań wyłącznie do wskazanej grupy zagadnień. Pani dr Anna Haładyj podejmuje także wiele innych problemów naukowych z zakresu prawa ochrony środowiska, przygotowała również opracowania naukowe oparte na analizach regulacji prawnych z zakresu prawa administracyjnego. Jej publikacje wiążą się także z problematyką prawa europejskiego. Łącznie opublikowany dorobek naukowy Habilitantki, po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych, obejmuje 79 prac o charakterze stricte naukowym, w tym monografie (wraz z monografią habilitacyjną), rozdziały w monografiach, artykuły naukowe. Dorobek ten to także udział w wielu konferencjach naukowych o charakterze krajowym i międzynarodowym, w tym 14 referatów na tego rodzaju spotkaniach, również wiele pozycji o charakterze popularyzatorskim (16 pozycji). Jak można ocenić, prace o charakterze typowo naukowym to wyrażna większość przedstawionego w autoreferacie i załączonych wykazach dorobku. Habilitantka brała także udział w komitetach organizacyjnych krajowych konferencji naukowych, w konsorcjach i sieciach badawczych, w zespołach eksperckich i konkursowych. Dr Anna Haładyj jest także członkiem w krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych. Ponadto wykonała ekspertyzy i inne opracowania na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców. Od 2014 r. jest recenzentem w czasopiśmie „*Polish Yearbook of Environmental Law*”.

Z formalnego punktu widzenia dorobek Pani dr Anny Haładyj można byłoby więc ocenić jako w miarę zróżnicowany i obszerny. Z tego punktu widzenia należałoby stwierdzić, że pod względem zakresu i ilości pozycji, dorobek naukowy oraz aktywność naukową Habilitantki należałoby ocenić jako spełniające wymagania stawiane prawem.

3. Ocena dotychczasowego dorobku naukowego i organizacyjnego – strona merytoryczna

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Pani dr Anna Haładyj kontynuowała i rozwijała swoją działalność naukową, prowadząc nadal badania przede wszystkim nad prawem ochrony środowiska, uwzględniając zarówno polskie regulacje wewnętrzne, jak i

prawo unijne oraz międzynarodowe. Kontynuowane były jednak także i wcześniejsze zainteresowania związane z charakterem prawnym zasad ogólnych prawa ochrony środowiska. Zaowocowało to analizą zagadnień dotyczących relacji ustawowych reguł prawnych (zasada prewencji i przezorności) do dyrektywalnych zasad konstytucyjnych (zasada zrównoważonego rozwoju). Ustalenia teoretyczne dokonane w ramach tych badań były następnie twórczo wykorzystane już dla potrzeb teorii prawa ochrony środowiska w opracowaniach „*Zasady ogólne prawa ochrony środowiska na tle konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju*, (w:) *Zrównoważony rozwój w teorii ekonomii i praktyce*”, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu nr 1190/2007 oraz „*Instrumenty finansowe a zrównoważony rozwój obszarów wiejskich*”, (w:) „*Wspólna Polityka Rolna szansą dla polskiego rolnictwa*”, J.M. Izdebski, M. Szewczyk (red.), Lublin 2006. Opracowania te warto przywołać i z tego względu, że stanowią przykład umiejętnego i, jak już wskazano, właśnie twórczego wykorzystywania ustaleń teoretycznych poczynionych na gruncie teorii prawa ochrony środowiska.

Niewątpliwie jednak głównym nurtem zainteresowań badawczych Pani dr Anny Haładaj, po doktoracie stopniowo zajmującym dominującą pozycję w Jej dorobku, stanowią zagadnienia związane z partycypacją społeczną w ochronie środowiska. Analiza tego zagadnienia była badana na tle uwarunkowań prawnych tegoż udziału w zmieniającym się nieustannie otoczeniu prawnym. Z opracowań o charakterze przede wszystkim teoretycznym, w większości mających istotne znaczenie i za takie uznawanych w doktrynie prawa ochrony środowiska, warto zwłaszcza wskazać – „*Udział społeczeństwa w ochronie środowiska w prawie publicznym międzynarodowym jako gwarancja procesowa prawa do środowiska*”, (w:) „*Międzynarodowe Prawo ochrony środowiska XXI wieku*”, Z. Galicki, A. Gubrynowicz (red.), Warszawa 2013, s. 45-55; „*Konsultacje czy partycypacja? Refleksje terminologiczne w odniesieniu do udziału społeczeństwa w ochronie środowiska*”, (w:) „*Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym*”, B. Dolnicki (red.), Warszawa 2014, s. 671-686; „*O nadmiarze i braku w zakresie prawnej regulacji udziału społeczeństwa w ochronie środowiska*”, (w:) „*Inflacja prawa administracyjnego*”, P. J. Suwaj (red.), Warszawa 2012, s. 177-206.

W opracowaniach związanych z zasadą udziału społeczeństwa w ochronie środowiska Habilitantka zaczęła poddawać analizie nie tylko jej charakter prawny, ale też instrumenty procesowe służące jej realizacji, zwłaszcza w kontekście implementacji prawa Unii Europejskiej. Na uwagę zasługuje opracowanie pt. „*Considering Legal Issues of Stakeholder Involvement in the Decision-Making Process – Lessons Learned and Challenges Ahead*”, *Economic and Environmental Studies* 2006, nr 8.

Pani dr Anna Haładyj udział społeczeństwa rozpatruje również na tle analizy całego systemu ocen oddziaływania na środowisko, jako warunku uruchomienia postępowania z udziałem społecznym. Poświęciła temu następujące opracowania: „*Nowe wyzwania w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko i ewaluacji programów*” (współautor 33%, wraz z R. Dyjakiem i J. Maćkowiakiem-Pandera), *Prawo i Środowisko* 2007, nr 1; „*Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko jako instrument wdrażania zasady zrównoważonego rozwoju*”, (w:) „*Rozwój zrównoważony na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym – doświadczenia polskie i możliwości ich zastosowania na Ukrainie*”, S. Kozłowski, A. Haładyj, Lublin 2006, s. 189-196; „*Ewolucja systemu ocen oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć w polskim systemie prawnym – aspekty proceduralne*”, (w:) „*Środowiskowe bariery i czynniki rozwoju gospodarczego Polski*”, I. Preisner (red.), Kraków 2006, s. 93-103. „W tym miejscu należałoby także przywołać opracowanie pt. „*Ocena oddziaływania na środowisko przedsięwzięć z zakresu energetyki jądrowej. Wybrane problemy*”, (w:) „*Prawo ochrony przyrody a wolność gospodarcza*”, M. Górski (red.), Łódź 2011, s. 173-191 (współautor K. Sobieraj, 50%).

Badając aspekty teoretyczne stosowania przepisów z zakresu ocen oddziaływania na środowisko Habilitantka przygotowała także opracowanie praktyczne w okresie stwierdzonej niezgodności wewnętrznego prawa krajowego z dyrektywą w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne. Na uwagę zasługuje tu artykuł „*Wykładania prounijna i bezpośrednie stosowanie dyrektywy 85/337/EWG przez organ administracji publicznej*”, (w:) *Europeizacja prawa ochrony środowiska*, M. Rudnicki, A. Haładyj, K. Sobieraj (red.), Lublin 2011, s. 55-70. Wskazując braki ustawodawstwa polskiego w powyższej kwestii oraz formułując postulaty zmian w tym zakresie dr Anna Haładyj opracowała *Uspołecznienie procedury oceny oddziaływania na środowisko w znowelizowanej ustawie Prawo ochrony środowiska*”, (w:) „*Oceny oddziaływania na środowisko na szczeblu krajowym i regionalnym*”, Kraków 2005, s. 187-197. Ten ostatni artykuł jest dość ciekawym opracowaniem, gdzie analiza dość szczegółowych kwestii dała podstawę do sformułowania interesujących wniosków o bardziej ogólnym charakterze. Na uwagę zasługuje także „*Partycypacja społeczności lokalnej w procesie planowania strategicznego*”, (w:) „*Planowanie strategiczne i przestrzenne*”, Prawo-Administracja-Kościół, numer specjalny 2006, R. Biskup, A. Haładyj (red.), s. 105-119 oraz *Public Participation In The Spatial Planning and Development Act against the backdrop of Environmental Protection Law Act*, (w:) *Spatial Plannig - social and environmental Opportuninties and Threats*, A. Haładyj, P. Legutko-Kobus (red.), Lublin 2008, s. 74-87.

Habilitantka model udziału społeczeństwa w ochronie środowiska badała także przez pryzmat innych instrumentów, typowych dla procedury administracyjnej. Opublikowała w tym zakresie kilka opracowań artykułowych. Warto zwłaszcza zwrócić uwagę na ważny tekst, analizujący te instrumenty („*Podanie do publicznej wiadomości i obwieszczenie w przepisach prawa ochrony środowiska*”, *Prawo i Środowisko* 2012, nr 2). Przedmiotem badań były także przepisy materialnego prawa administracyjnego odnoszące się do udziału społeczeństwa w sprawach publicznych. W tym miejscu należałoby wymienić „*Lokalne wystuchanie publiczne*”, (w:) „*Samorząd terytorialny z punktu widzenia nowoczesnej administracji*”. Księga poświęcona pamięci Jacka Dziobka Romańskiego, Lublin 2014.

Dr Anna Haładyj przedstawiła także opracowania, w których wysunęła propozycję wykorzystania nowych form współdziałania ze społeczeństwem, promując możliwość wykorzystania działań faktycznych, stanowiących dopuszczalną i prawnie niewadliwą kategorię działań administracji publicznej, uzupełniającą działania prawne tej administracji, które określają jednocześnie warunki umożliwiające ich zastosowanie w sprawach ochrony środowiska. Poświęciła temu zagadnieniu 3 publikacje. Na uwagę zasługuje „*Działania faktyczne w postępowaniu w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach*”, (w:) „*Planowanie inwestycji publicznych. Aspekty prawne, ekonomiczne i środowiskowe*”, Lublin 2010. Podobnie do zainteresowań wykorzystania działań faktycznych w ochronie środowiska nawiązuje tekst „*Działania faktyczne w prawie ochrony środowiska na przykładzie uspołeczniania planów zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000*”, *Roczniki Nauk Prawnych KUL* 2012, nr 1.

Kolejnym nurtem zainteresowań badawczych Habilitantki była problematyka prawnej ochrony przyrody, w tym zwłaszcza obszarów Natura 2000, analizowana przez pryzmat instrumentów służących efektywnemu zarządzaniu tymi obszarami. Prowadzone badania zaowocowały powstaniem kilku tekstów, z których dość interesujący wydaje się „*Gospodarowanie na obszarach Natura 2000 w kontekście PROW 2007-2013*”, (w:) „*WPR. Tradycja i nowoczesność*”, M. Szewczyk, R. Sura (red.), Lublin 2007, s. 111-125. Z innych opracowań, w których udział społeczeństwa w ochronie środowiska przenoszony był wprost na rozwiązania służące ochronie przyrody wymienić należałoby „*The role of environmental organizations in the creation and protection of Nature 2000 sites in Poland*”, (w:) „*European Environmental Law in the EU member States. An overview of implementation effectiveness*”, M. Rudnicki, I. Wereśmniak-Masri, A. Kozińska (red.), Warsaw 2011, s. 121-141. Dr Anna Haładyj prowadząc badania nad ochroną przyrody, ujęła ten aspekt również przez pryzmat kooperacji międzysektorowej w prawie ochrony środowiska. Zaowocowało to powstaniem

artykułu: „*Rola instytucji otoczenia biznesu w prowadzeniu działalności gospodarczej na obszarach Natura 2000 jako element wsparcia rozwoju regionalnego i lokalnego*”. Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, t. CLII/2013. Artykuł jest dość ciekawym ujęciem instytucji otoczenia biznesu jako pośrednika pomiędzy organami administracji publicznej a inwestorami. Na podkreślenie zasługuje fakt, że Habilitantka otrzymała za powyższy tekst nagrodę Rektora Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Powyższa teza była rozwijana jeszcze w innych opracowaniach.

Dr Anna Haładaj podejmuje też inne zagadnienia mieszczące się w zakresie ochrony środowiska, a dotyczące charakteru prawnego prawa ochrony środowiska jako działu regulacji. Należy zgodzić się z Habilitatnką, co potwierdziła w kilku tekstach, że ewolucja prawa ochrony środowiska zmierza, w kierunku wyodrębnienia go jako gałęzi prawa. Na uwagę zasługuje opracowanie „*Czy prawo ochrony środowiska jest odrębną gałęzią prawa?*”, (w:) „*Historia magistra vitae, księga jubileuszowa ku czci Profesora Jerzego Flagi*”, A. Dębiński, S. Wrzosek, K. Maćkowska, M. Kruszewska-Gagoś (red.), Lublin 2007.

Nowym kierunkiem badawczym Pani dr Anny Haładaj jest problematyka korzystania z zasobów środowiska. Temu zagadnieniu poświęciła dwa opracowania we współautorstwie (50%), pochodzące z 2014 roku, z których na uwagę zasługuje tekst „*Strategiczne zasoby naturalne jako dobra publiczne*, (w:) *Prawne aspekty gospodarowania zasobami środowiska*, t. 1, *Korzystanie ze środowiska*, B. Rakoczy, M. Szalewska, K. Karpus (red.), Toruń 2014, s. 43-56.

Habilitatnka jest także redaktorem dwóch monografii oraz licznych monografii powstałych w ramach projektu „Współpraca Uniwersytetów wspierająca rozwój regionów – lubelskiego i lwowskiego”.

Działalność naukowa dr Anny Haładaj została dostrzeżona i uhonorowana w 2011 roku przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dwuletnim stażem naukowym dla wybitnego młodego naukowca zatrudnionego na uczelni. Uzyskała też nagrodę zespołową Rektora Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie (co było już powyżej podkreślane), stopnia drugiego, w dziedzinie działalności naukowej za monografię „*Gospodarka regionalna i lokalna a rozwój zrównoważony*” (Warszawa 2 grudnia 2014 r.) oraz dwie nagrody zespołowe IV stopnia Rektora KUL za wybitną działalność organizacyjno-społeczną i popularyzację nauki oraz wyróżniający się projekt naukowy podczas VIII Lubelskiego Festiwalu Nauki (obie w 2011 r.). W 2006 r. Habilitantka uzyskała także stypendium w ramach programu EASY-ECO, dzięki czemu w dniach 24.01-03.02.2006 r. odbyła dwutygodniowy kurs *Evaluation and Impact Assessment* (Regional Environmental Centre, Szentendre, Węgry). W

2014 r. została nominowana przez władze Uczelni do udziału w konkursie „Kobieta na medal”, adresowanym do kobiet naukowców.

Z załączonych dokumentów wynika, że p. dr Anna Haładyj prowadziła i prowadzi także działalność dydaktyczną związaną z prawem i polityką ochrony środowiska (wykłady, seminaria i konwersatoria) dla studentów kierunku administracja i europeistyka, oraz prawo, a także wykład w języku angielskim dla studentów kierunku *European Studies*; wszystkie w ramach Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. Przygotowała dla tych celów materiały dydaktyczne, w tym współautorstwo w podręczniku. W latach 2004-2011 wypromowała łącznie ponad 100 magistrów i licencjatów na kierunku administracja.

W latach 2006-2007 uczestniczyła w Projekcie „NTERREG IIIA/TACIS CBC”. W ramach projektu pełniła m.in. funkcję organizatora konferencji „Rozwój zrównoważony na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym – doświadczenia polskie i możliwości ich zastosowania na Ukrainie (19-20.10.2006 r.).

Habilitantka jest też autorem szeregu tekstów popularyzatorskich, dobrze przyjmowanych przez osoby zainteresowane. Współpracuje z Instytutem na rzecz Ekorozwoju. Owocem współpracy są podręczniki dla nauczycieli, broszury informacyjne. Przygotowała także e-learning w ramach projektu Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska „*Natura i gospodarka – podstawy dialogu*”.

W ramach działalności naukowo-popularyzatorskiej opracowała ponad 50 haseł encyklopedycznych umieszczonych w leksykonach i encyklopediach, w tym także w tomie „Prawo ochrony środowiska” w ramach Wielkiej Encyklopedii Prawa pod honorowym patronatem Prezydenta RP.

Podsumowując ocenę dorobku naukowego p. dr Anny Haładyj należałoby uznać, że zarówno w zakresie problematyki ochrony środowiska, jak i ogólnego i materialnego prawa administracyjnego, jest to dorobek stosunkowo obszerny, bogaty i zróżnicowany, wskazujący na ciągły rozwój naukowy Habilitantki. Dr Anna Haładyj od początku swojej aktywności naukowej podejmowała wiele zróżnicowanych zagadnień, w większości w opracowaniach o charakterze analitycznym, o dobrym poziomie naukowym, rozwijających dorobek doktryny w szczególności polskiego prawa ochrony środowiska, ale także i prawa administracyjnego

4. Ocena rozprawy habilitacyjnej

Jako „osiągnięcie naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny naukowej” dr Anna Haładyj przedłożyła monografię pt. *„Udział społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko jako instytucja prawa ochrony środowiska”* (Wydawnictwo KUL, Lublin 2015, ss. 486). Wybór tematu oceniam wysoko, podjęte w monografii zagadnienie w sposób monograficzny do tej pory opracowane nie było, sam natomiast temat dla prawa ochrony środowiska jest istotny zarówno z punktu widzenia doktrynalnego, jak i praktycznego. W takim wobec powyższego ujęciu wybór tematu należy ocenić jako trafny i uzasadniony. Monografia p. dr Anny Haładyj przygotowana została bardzo starannie, zarówno od strony merytorycznej, jak i źródłowej i edycyjnej.

Monografia, licząca ponad 420 stron treści merytorycznych i obejmująca także obszerny wykaz źródeł (oraz bardzo rozbudowane orzecznictwo), podzielona została na sześć rozdziałów oraz wstęp i zakończenie. Układ pracy, strukturę podziału treści i kolejność rozdziałów generalnie należałoby uznać za właściwe, powiązane z tematem i pozwalające na wszechstronną i wnikliwą analizę. W uzasadnionym zakresie zrealizowano postulat pewnej proporcjonalności poszczególnych części pracy. Jak wspomniano uzupełnia rozprawę wykaz wykorzystanej literatury, również wykazy dotyczące źródeł prawa uwzględnionych w pracy i wykorzystanego orzecznictwa.

Głównym założeniem badawczym przyjętym w monografii było wskazanie, że przepisy regulujące udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko łącznie tworzą instytucję prawa ochrony środowiska. Jak Autorka podkreśla w autoreferacie i we wstępie do rozprawy jest to instytucja rozbudowana, stanowiąca obszar nieobjęty dotąd pogłębioną refleksją doktrynalną, jak i wypowiedziami judykatury. Luki tej nie wypełniają także opracowania prawnicze przedmiotowo odnoszące się do samej SOOŚ, nie dość, że nieliczne, to jeszcze pobieżnie prezentujące udział społeczeństwa jedynie jako element SOOŚ. Należy się z tymi konstatacjami zgodzić, są to wystarczające uzasadnienia dla podjęcia próby przygotowania tego rodzaju opracowania.

Habilitantka wytyczyła sobie cztery cele, które zamierzała osiągnąć poprzez prowadzone badania. Po pierwsze, należyte umiejscowienie udziału społeczeństwa w ochronie środowiska w określonym kontekście na tle różnych koncepcji. Po drugie, podjęcie próby wyinterpretowania z przepisów prawa ochrony środowiska tych regulacji prawnych, składających się na instytucję udziału społeczeństwa w ochronie środowiska. Po trzecie, wyodrębnienie i analiza przepisów składających się na zbiory norm pełniących rolę

gwarancyjną dla zabezpieczenia należytego udziału społeczeństwa w SOOŚ. Po czwarte, prezentacja zagadnień teoretycznych związanych z dostępem do wymiaru sprawiedliwości w sprawach przyjęcia dokumentów strategicznych naruszających krajowe prawo ochrony środowiska.

Pracę oparto na bardzo bogatym zestawie źródeł literaturowych, w tym 676 pozycji literatury w języku polskim i 22 - w języku obcym, głównie angielskim, a także oczywiście na istotnym dla tematu wykazie źródeł prawa, szeroko wykorzystano orzecznictwo sądów i trybunałów unijnych i krajowych. Pod tym ostatnim względem rozprawa powinna stanowić istotną pomoc dla badaczy podejmujących zagadnienia zbliżone do jej tematu, czy nawet z innych dziedzin prawa ochrony środowiska. W sposób prawidłowy te źródła wykorzystano i udokumentowano to wykorzystanie w odsyłaczach. Autorka operuje dobrym, zrozumiałym językiem, w odpowiedni sposób precyzyjnym prawniczo.

Wstęp do rozprawy skonstruowano w sposób, który można by określić jako klasyczny, co oczywiście nie ma charakteru zarzutu. Wskazano tu bowiem główne koncepcje badawcze, określono cele pracy, scharakteryzowano jej konstrukcję, co w sumie pozwala czytelnikowi na łatwe „wejście” w dalej omawianą problematykę i orientację w analizowanych zagadnieniach. Taka konstrukcyjna precyzja jest zresztą cechą całej rozprawy, Autorka systematycznie i wnikliwie omawia kolejne zagadnienia, zgodnie z przyjętymi założeniami, starając się unikać poruszania tematów pobocznych.

Rozdział pierwszy rozpoczyna prezentacja ogólnych koncepcji uzasadniających udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji publicznych. Zagadnienia tam poruszane odnoszą się do tła prawnego i aksjologicznego udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji publicznych, w tym w zakresie ochrony środowiska. Dokonano w nim także ustaleń terminologicznych. Rozdział ma charakter bardzo erudycyjny, Autorka swobodnie tu sięga zwłaszcza do literatury przedmiotu, rozważania mają charakter opisowo-analityczny.

Rozdział drugi odnosi się do kwestii koncepcji strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz jej realizacji w krajowym prawie ochrony środowiska. Autorka wykorzystwała szereg ustaleń doktryny prawa ochrony środowiska.

Dwa kolejne rozdziały dotyczą obowiązków organów administracji związanych z podaniem do publicznej wiadomości o przystąpieniu do sporządzania dokumentu i o jego przedmiocie (rozdział III) oraz udostępnieniem niezbędnej dokumentacji sprawy przygotowywanej w ramach SOOŚ (rozdział IV).

Istotne znaczenie ma rozdział V, którego przedmiotem jest prawo składania uwag i wniosków. Ciekawe są rozważania dotyczące ewolucji wzmiankowanej instytucji, jak i jej

koncepcji w krajowym prawie ochrony środowiska. Należy zgodzić się z Autorką na odmowę prawa każdemu do złożenia uwag i wniosków charakteru publicznego prawa podmiotowego, uznając, że ich rozpatrzenie nie oznacza konieczności uwzględnienia uwagi lub wniosku w treści dokumentu w sposób postulowany przez wnioskodawcę.

Ostatni rozdział (VI) poświęcony jest dostępowi do wymiaru sprawiedliwości w sprawach skarg na dokumenty strategiczne. Rozważania w nim poruszane prowadzone są w sposób interesujący, w oparciu o precyzyjną analizę prawniczą badanych przepisów, z szerokim wykorzystaniem literatury i orzecznictwa sądowego, w sposób świadczący o dogłębnym przemyśleniu omawianych kwestii. Wydaje się, że w tym rozdziale omówiono wszystkie istotne dla założonej tematyki poszczególne zagadnień.

Pracę kończy „Zakończenie”, stanowiące zgrabne, bo konkretne i nie nadmiernie rozbudowane, podsumowanie przeprowadzanych analiz oraz uwypuklenie najważniejszych wniosków, do których te analizy doprowadziły.

Podsumowując uwagi odnoszące się do analizowanej monografii habilitacyjnej p. dr Anny Haładyj chciałabym mocno podkreślić, że opracowanie to uważam za wysoce wartościowe i inspirujące dla doktryny prawa ochrony środowiska, a także i generalnie dla doktryny prawa.

5. Wnioski końcowe

Przeprowadzona w opinii analiza dorobku naukowego dr Anny Haładyj pozwala określić ten dorobek jako stosunkowo obszerny, wartościowy dla doktryny prawa ochrony środowiska, poszerzający wiedzę naukową w tej dziedzinie, spełniający tym samym wymagania określone odpowiednimi przepisami. Także przygotowaną przez Habilitantkę monografię należy uznać za opracowanie niewątpliwie samodzielne, ważne dla doktryny prawa, zwłaszcza doktryny prawa ochrony środowiska, dotyczące zagadnienia w tej doktrynie dotychczas w tak całościowy sposób nie badanego. Różnorodny i znaczący jest również dorobek organizacyjny Habilitantki.

W konsekwencji należałoby stwierdzić, że zarówno wcześniejsze publikacje dr Anny Haładyj, jak i przygotowana przez Nią rozprawa habilitacyjna, są znaczącym wkładem do dorobku doktryny prawa ochrony środowiska, w pewnej mierze również i prawa administracyjnego. Daje to w sumie moim zdaniem uzasadnioną podstawę do stwierdzenia, że z punktu widzenia tych elementów dr Anna Haładyj, spełniając inne wymagania stawiane

prawem, może być dopuszczona do kolejnych stadiów postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Szczecin, dnia 24 lipca 2015 r.

P. Barczak